

Nr 39.

Ankom till riksdagens kansli den 19 mars 1918 kl. 1 e. m.

Utlåtande angående vissa framställningar, rörande tionde huvudtiteln, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

A. **Det militära pensionsväsendet.**

1:o) I en till riksdagen den 15 februari 1918 avlåten proposition, nr 108, har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att förre båtsmannen vid Södra Möre 2:a kompani nr 22 *Fredrik Larsson Söderlund* må tilldelas pension såsom hade han tjänat i tjugu år från tjugu års ålder.

Angående pension till f. båtsmannen F. L. Söderlund

I fråga om den i ärendet förebragta utredningen får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet har ej funnit något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer förty,

att riksdagen må medgiva, att förre båtsmannen vid Södra Möre 2:a kompani nr 22 *Fredrik Larsson Söderlund* må tilldelas pension såsom hade han tjänat i tjugu år från tjugu års ålder.

2:o) I en till riksdagen den 15 februari 1918 avlåten proposition, nr 109, har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att förre båtsmannen vid Norrlands 3:e kompani nr 67

Angående pension åt f. båtsmannen J. C. Åkerman.

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 8 saml. 31 häft. (Nr 39—40.) 1

Johan Collén Åkerman må tilldelas pension såsom hade han tjänat i tjugu år från tjugu års ålder.

Beträffande den i ärendet förebragta utredningen får utskottet hänvisa till propositionen.

Med tillstyrkande av bifall till ifrågavarande förslag, får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition må vinna riksdagens bifall.

B. Allmänna indragningsstaten.

I. Ang. utrikesdepartementet.

Angående
tilläggspen-
sion åt f. d.
förste vakt-
mästaren
L. E. Larson.

3:o) I en till riksdagen avlåten, den 8 februari 1918 dagtecknad proposition, nr 114, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att före detta förste vaktmästaren i utrikesdepartementet *Lars Erik Larson* må, räknat från den 1 januari 1918, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en tilläggs pension av 200 kronor årligen.

Utredningen i ärendet återfinnes i nämnda statsrådsprotokoll, till vilket utskottet får hänvisa.

Med tillstyrkande av bifall till ifrågavarande framställning, får utskottet hemställa,

att riksdagen må medgiva, att före detta förste vaktmästaren i utrikesdepartementet *Lars Erik Larson* må, räknat från den 1 januari 1918 under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en tilläggs pension av tvåhundra kronor årligen.

II. Ang. ecklesiastikdepartementet.

Angående
understöd åt
änkan *Hen-
rika Amalia
Lundell*.

4:o) I en till riksdagen den 1 mars 1918 avlåten proposition, nr 120, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att avlidne musikläraren *Carl Lundells* änka *Henrika Amalia Lundell*, född *Lokander*, må från och med den 1 januari 1918, så länge hon förbliver i sitt nuvarande

änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 300 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 1 mars 1918.

Utskottet, som icke funnit något att erinra emot ifrågavarande framställning, hemställer,

att riksdagen må medgiva, att avlidne musikaläraren Carl Lundells änka, Henrika Amalia Lundell, född Lokander, må från och med den 1 januari 1918, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av trehundra kronor.

5:o) I en till riksdagen den 1 mars 1918 avlåten proposition, nr 121, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att förvaltaren av reservförrådet för läroverkens målskjutningsmateriell, majoren *Wilhelm Åman* må, utöver honom redan tillkommande pensioner av statstjänster, från och med månaden näst efter den, varunder han fullgjort honom meddelat uppdrag att under år 1918 slutföra honom såsom förvaltare av reservförrådet åliggande göromål m. m., under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 750 kronor.

Angående pension åt förvaltaren av reservförrådet för läroverkens målskjutningsmateriell W. Åman.

Departementschefen har till statsrådsprotokollet i ärendet anfört följande:

»I en till Kungl. Maj:t den 30 oktober 1917 ingiven skrift har majoren i armén Wilhelm Åman erinrat, att till följd av 1917 års riksdags beslut om upphörande av vidare statsanslag för skjututbildningsövningar vid de allmänna läroverken, folkskoleseminarierna och de tekniska läroverken den befattning Åman sedan den 1 januari 1902 innehaft såsom förvaltare av reservförrådet för läroverkens skjutmateriell komme att upphöra, samt anhållit, att till riksdagen måtte göras framställning om pension för honom till det belopp, som kunde finnas lämpligt.

Sin befattning såsom förvaltare av oförmälda reservförråd har Åman innehaft på grund av honom den 12 augusti 1902 meddelat nådigt förordnande. Kungl. Maj:t har den 25 juni 1917 förordnat, att

ovannämnda skjututbildningsövningar skulle från och med år 1918 upphöra. För berörda uppdrag har Åman i arvode uppburit under vartdera av åren 1902—1904 1,000 kronor och under vartdera av åren 1905—1917 1,500 kronor.

Av ansökningshandlingarna inhämtas, att Åman, som är född den 6 april 1849 och som vid sidan av sin militära anställning innehåft befattning såsom gymnastiklärare vid högre allmänna läroverket å Södermalm i Stockholm, för närvarande åtnjuter i pension dels 2,720 kronor från arméns pensionskassa, dels ock, såsom förutvarande gymnastiklärare, 670 kronor från de till pensionering av civila tjänst innehavare anslagna medel.

Vid ansökningshandlingarna har Åman fogat följande intyg:

Majoren W. Åman har alltsedan den 1 januari 1902 utövat verksamhet såsom förvaltare av läroverkens reservförråd av målskutningsmaterieell, i vilken egenskap han innehåft Kungl. Maj:ts förordnande. Såväl före som efter nämnda dag har Åman varit betrodd med åtskilliga uppdrag rörande läroverkens militärövningar eller skjututbildningsövningar. Så har Åman varit medlem av en av Kungl. Maj:t den 30 mars 1894 tillsatt kommitté för utarbetande av förslag till anordning av militärövningar. Den 20 oktober 1900 tillkallades Åman av chefen för ecklesiastikdepartementet, jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande, såsom sakkunnig för utredning av behovet av ny skjutmaterieell vid de allmänna läroverken samt uppgörande av förslag till erforderliga ändringar i gällande instruktion för militärövningarnas bedrivande vid nämnda läroverk. På grund av Kungl. Maj:ts bemyndigande har Åman år 1906 av läroverksöverstyrelsen tillkallats såsom sakkunnig för utarbetande av förslag och kostnadsberäkningar angående militärövningarna vid de allmänna läroverken. Av läroverksöverstyrelsen har Åman år 1907 varit tillkallad för att såsom särskild sakkunnig biträda överstyrelsen vid behandling av ett av Kungl. Maj:t till densamma för yttrande och förslag hänskjutet ärende i fråga om ändrade bestämmelser angående militärövningarna vid de allmänna läroverken m. fl. undervisningsanstalter. Den 16 juni 1908 tillkallades Åman jämte andra personer av chefen för ecklesiastikdepartementet, jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande, för att biträda vid uppgörande av förslag till förändrad anordning av militärövningarna vid allmänna läroverk m. fl. undervisningsanstalter. Den 20 december 1909 uppdrog chefen för ecklesiastikdepartementet, jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande, åt Åman m. fl. personer att inom departementet biträda vid utredning av väckt fråga om ändrade bestämmelser rörande militärövningarna vid de allmänna läroverken m. fl. undervisningsanstalter. Dessliques har Åman vid upprepade tillfällen utfört honom av chefen för ecklesiastikdepartementet meddelade uppdrag att inspektera läroanstalternas skjutmaterieell och skjutbanor m. m.

Stockholm den 20 oktober 1917.

Gustaf Tottie,
t. f. expeditionschef.

Läroverks- och folkskolöverstyrelserna hava i infortrat gemensamt underdånigt utlåtande av den 22 december 1917 anfört följande:

Arbetet såsom förvaltare av meranämnda reservförråd har varit nödvändigt för skjututbildningarnas ändamålsenliga bedrivande och har av sökanden skötts med aldrig svikande nit och skicklighet, vartill kommer, att förordnandet kommit att närma sig en ordinarie befattnings natur. Under sådana omständigheter synes det överstyrelserna skäligt, att sökanden finge rätt att uppbära någon pension i nu ifrågakarande egenskap. Vad angår pensionens belopp, synes det, som om man lämpligen skulle kunna jämföra ifrågakarande uppdrag med en gymnastiklärarbefattning. Sökanden uppbär i egenskap av f. d. gymnastiklärare vid högre allmänna läroverket å Södermalm i Stockholm en pension av 670 kronor om året. Full pension skulle i detta fall hava varit gymnastiklärarlönen oavkortad, d. v. s. 2,000 kronor, men jämlikt § 16 mom. 4 av gällande lag angående civila tjänstnehavares rätt till pension äger sökanden uppbära endast tredjedelen av detta belopp. Om man tillämpar samma beräkningsgrunder på nu ifrågasatta pension, skulle man komma till ett belopp av 500 kronor om året, utgörande en tredjedel av det med förordnandet förenade arvodet, 1,500 kronor.

På grund av vad sålunda anförts få överstyrelserna i underdånighet hemställa, det täcktes Kungl. Maj:t föreslå riksdagen medgiva, att sökanden må, utöver honom redan tillkommande pensioner av statstjänster, äga uppbära en pension av 500 kronor om året att utgå från och med månaden näst efter den, i vilken hans förordnande såsom förvaltare av reservförrådet för läroverkens målskjutningsmaterieell eller med detta förråds upplösning sammanhängande särskilda uppdrag upphör.

Efter remiss har statskontoret den 5 januari 1918 yttrat sig i ärendet:

Därest sökanden av ovan angivna anledning ginge förlustig sin befattning såsom förvaltare av nämnda förråd och det med befattningen förenade arvodet av 1,500 kronor för år, vore det billigt, att ersättning för denna förlust bereddades honom i form av pension. Mot det av läroverks- och folkskolöverstyrelserna föreslagna beloppet skulle enligt statskontorets mening icke hava varit något att erinra, om avgången från befattningen föranletts av innehavarens framskridna ålder eller annan av hans person beroende omständighet. Men då i detta fall sökanden nödgades lämna sin befattning och förlorade därmed förenat arvode till följd av indragningen av förenämnda anslag, syntes det statskontoret, som om det sålunda föreslagna beloppet, motsvarande en tredjedel av arvodet, knappast kunde anses tillfredsställande. Statskontoret ansåge därför, att beloppet under föreliggande omständigheter icke borde sättas lägre än hälften av arvodet eller 750 kronor.

Lika med ämbetsverken vill jag tillstyrka, att Åman må på grund av sin mångåriga tjänstgöring såsom förvaltare av ifrågakarande reservförråd komma i åtnjutande av någon pension. Såsom överstyrelserna vitsordat, har Åman på ett mycket förtjänstfullt sätt skött sitt arbete som förvaltare av den förrådet tillhörande materiellen. Vari detta arbete bestått framgår i huvudsak av den för förvaltaren den 4 april 1910 utfärdade instruktionen. Enligt denna ålåg det förvaltaren:

*Departements-
chefen.*

1) att besiktiga och mottaga den materiell, som enligt av Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelser för skjututbildningen vid de högre allmänna läroverken, folkskoleseminarierna och de tekniska elementarskolorna skall i förrådet förvaras och vårdas av förvaltaren;

2) att årligen upplägga en journal, upptagande, särskilt för varje läroanstalt och för reservförrådet, den materiell, som från föregående år återstår, jämte den materiell, som under löpande året tillkommit och förbrukats, samt utvisande den behållning av materiell, som vid årets slut förefinnes hos varje läroanstalt och i förrådet;

3) att låta omsorgsfullt inpacka och till läroanstalterna avsända den materiell, som enligt beslut av chefen för ecklesiastikdepartementet skall utlämnas från förrådet;

4) att årligen, sedan redovisningar och rekvisitioner å materiell enligt föreskrift i bestämmelserna för skjututbildningen inkommit från rektorerna, granska de inkomna handlingarna samt upprätta och i två exemplar till ecklesiastikdepartementet ingiva särskilda förslag till rekvisitioner å för året behöfvlig materiell, som av vederbörande leverantör skall försändas; börande därvid fogas en approximativ beräkning över kostnaderna för materiellen;

5) att ombesörja den skriftväxling, som avser såväl den från förrådet som den från leverantörerna utgående materiellens försändande till läroanstalterna;

6) att uppgöra och till ecklesiastikdepartementet ingiva sammandrag över redogörelserna för skjututbildningen;

7) att dels efter anmälan av gymnastiklärare om fel å vapen, som ej kunnat repareras av gevärshantverkare, draga försorg om felens avhjälpande, med skyldighet för förvaltaren att när anledning därtill förekommer om förhållandet underätta chefen för ecklesiastikdepartementet, dels ock, när sprängt gevär insändes till reservförrådet, för vederbörlig åtgärd överlämna detsamma med åtföljande upplysningar om förloppet till Carl Gustafs stads gevärsfaktori;

8) att vid början av kalenderåret i statskontoret göra utdrag ur dess räkenskaper för föregående år i vad de gälla anslagen för skjututbildningen vid läroanstalterna och därvid såvitt ske kan fördela de i räkenskaperna upptagna utgiftsposterna på vissa huvudgrupper enligt föreskrift, som meddelas av chefen för ecklesiastikdepartementet; samt

9) att ofördröjligen till det ej vid läroanstalterna anställda befäl, som enligt meddelande från ecklesiastikdepartementet för året kommenderats att leda skjututbildningsövningarna, översända gällande bestämmelser om övningarna ävensom att i övrigt enligt de av chefen för ecklesiastikdepartementet givna föreskrifter tillhandagå departementet vid behandling av ärenden rörande skjututbildningen.

Det har, såsom härav framgår, varit ett ganska krävande arbete, som ålegat förvaltaren. Åmans erfarenhet på ifrågavarande område har i övrigt, såsom av ovanbemälda intyg framgår, vid upprepade tillfällen tillgodgjorts.

I fråga om den tillämnade pensionens belopp finner jag vad statskontoret föreslagit vara skäligt.

Beträffande åter den tidpunkt, från vilken pensionen bör utgå, vill jag erinra, att Åman erhållit ett särskilt med reservförrådets upplösning

sammanhängande uppdrag. Genom beslut den 15 februari 1918 har nämligen Kungl. Maj:t uppdragit åt Åman att under år 1918 slutföra honom såsom förvaltare av reservförrådet åliggande göromål samt föranstalta om skjutmateriellens försändande i enlighet med samtidigt av Kungl. Maj:t givna bestämmelser, med rätt för Åman att härför uppbära ersättning med 1,500 kronor för år räknat att till honom kvartalsvis i efterskott utbetalas.

Jag hemställer, att pensionen må utgå från och med månaden näst efter uppdragets upphörande.»

Av utredningen i ärendet framgår, att Åman sedan år 1902 innehaft befattning såsom förvaltare av reservförrådet för läroverkens skjutmateriell. I följd av 1917 års riksdags beslut om upphörande av vidare anslag för skjututbildningsövningar vid de allmänna läroverken, folkskoleseminarierna och de tekniska läroverken och sedan Kungl. Maj:t förordnat, att ovannämnda skjututbildningsövningar från och med år 1918 skulle upphöra, har den ifrågavarande befattningen indragits.

Utskottet.

På sätt läroverks- och folkskolöverstyrelserna framhållit, har arbetet såsom förvaltare av förenämnda reservförråd varit nödvändigt för skjututbildningarnas ändamålsenliga bedrivande och synes förordnandet hava kommit att närma sig en ordinarie befattnings natur. Under sådana förhållanden och då det varit på grund av indragningen av förenämnda anslag, som Åman lämnat sin befattning, anser även utskottet skäligt, att Åman i sin ovannämnda egenskap må komma i åtnjutande av någon pension. Vad angår pensionens belopp, finner utskottet de av överstyrelserna föreslagna beräkningsgrunder i detta fall böra tillämpas och skulle pensionen i sådan händelse komma att utgå med en tredjedel av arvodet eller 500 kronor om året.

Beträffande den tidpunkt från vilken pensionen bör utgå, biträder utskottet Kungl. Maj:ts förslag.

Åberopande vad sålunda anförts, hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att förvaltaren av reservförrådet för läroverkens målskjutningsmateriell, majoren Wilhelm Åman må, utöver honom redan tillkommande pensioner av statstjänster, från och med månaden näst efter den, varunder han fullgjort honom meddelat uppdrag att under år 1918 slutföra honom såsom förvaltare av reservförrådet åliggande göromål

m. m., under sin återstående livstid å allmänna in-
dragningsstaten uppbära en årlig pension av fem-
hundra kronor.

Stockholm den 19 mars 1918.

På bankoutskottets vägnar:

EMIL KRISTENSSON.

Reservation:

vid punkten 5:o) (ang. pension åt majoren W. Åmän):

av herrar *Borg, Bogren* och *Edbom*, vilka yrkat avslag å Kungl.
Maj:ts proposition.
